

Кулалаєва Н. В. Культура екологічної безпеки у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю / Н. В. Кулалаєва // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7, 19 квітня 2016 р.), Т. 1. / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. – К.: ПТО НАПН України, 2016.- 177 с. С. 97-99.

## КУЛЬТУРА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

**Наталя Кулалаєва**

старший науковий співробітник

лабораторії технологій професійного навчання

Інституту ПТО НАПН України

кандидат хімічних наук, доцент

Життєдіяльність людства за період його існування суттєво порушила досягнуті цілісність і рівновагу біосфери, призвела до втрати її усталеності, здатності компенсувати антропогенні зміни. Межу стійкості, на думку науковців, подолано понад ніж сто років тому, і криза, що постає, веде до глобальної екологічної катастрофи. У цьому зв'язку прийняття економічних, соціальних, технологічних і екологічних рішень необхідно поєднати в комплексну систему на основі стратегії сталого розвитку.

Проводячи третину активного часу власного життя на виробництві, людина мусить дбати про забезпечення гідних та безпечних умов праці. Вказані умови мають містити екологічну складову, оскільки мінімізація навантаження на навколишнє середовище є запорукою безпечної життєдіяльності робітників підприємств, установ та організацій. Це, у свою чергу, вимагає їхньої обізнаності питаннями культури екологічної безпеки у професійній діяльності. До того ж, принципове значення має визнання концептуальної та теоретико-методологічної можливості нового підходу до забезпечення безпеки. Його сутність полягає у випереджальному впливі на виклики, загрози, небезпеки, ризики, що виникають у техногенному, природному і соціальному середовищі.

Саме культуру екологічної безпеки доцільно розглядати як засіб запобігання ризиків, небезпек, загроз цілям, ідеалам, цінностям, інтересам навколишнього середовища, людини, суспільства, держави, сучасної цивілізації. При цьому екологічні знання, як форма громадської свідомості, безпосередньо впливають на формування господарських цілей соціуму, процес праці та організацію виробництва, вибір форм та способів взаємодії господарських одиниць тощо. Зважаючи на те, що усі дії з реалізації вимог щодо екологічної безпеки ґрунтуються на наукових знаннях та розумінні екологічних процесів людством.

На особливу увагу, при цьому заслуговує формування культури екологічної безпеки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, а саме імплементація елементів екологічного (зеленого, сталого) дизайну у їхню підготовку.

Екологічний дизайн (від англ. *environmental design*) - представляє собою процес врахування оточуючих параметрів навколишнього середовища при розробці політики, планів, програм, проектів створення різної продукції, зокрема будівель, споруд тощо [1]. Метою ж екологічного дизайну є задоволення людських потреб без зміни рівноваги у навколишньому середовищі. Що реалізується через природний принцип найменшого зусилля, котрий передбачає: економити, споживати менше, користуватися продуктом довше та використовувати матеріали декілька разів. Разом з тим не слід забувати й про другий принцип – природокористування 3R (*reduce, reuse, recycle* – скорочувати, повторно використовувати, переробляти) [2].

При цьому, застосовуючи системний підхід мають враховуватися споживання ресурсів на всіх стадіях створення, використання та утилізації продукції. Також це поняття трактують як екологічне проектування, моделювання, конструювання або проектну культуру. Тобто у мистецтві планування, винаходження, створення та здійснення екологічно

доцільного середовища перебування людини втілюється великий досвід матеріальної культури, накопичений суспільством.

Наразі набуває актуальності врахування можливого негативного впливу продукту на природне середовище на всіх етапах його життєвого циклу. Особливого значення надається забезпеченню захисту навколишнього середовища виробником (постачальником), дотриманню прав та безпечних умов праці робітників на підприємствах, зменшенню шумів, викидів, випромінювання, вібрації тощо, усуненню шкоди здоров'ю споживачів, можливості повторного використання продукту з мінімальним екологічним збитком.

Підсумовуючи наведене вище, а також враховуючи аналіз наукового досвіду відповідної проблематики можна сформулювати загальні принципи формування культури екологічної безпеки у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, а саме:

- природовідповідності;
- біосферосумісності;
- енергоефективності;
- взаємозумовленості та взаємодії елементів системи;
- використання природних форм та моделей;
- поліфункціональності елементів системи;
- мінімізації відходів та обмеження вуглепаливних ресурсів;
- вторинного використання відходів (апциклінг, рециклінг, даунциклінг).

Таким чином, враховуючи, що екологічні знання як форма громадської свідомості безпосередньо впливають на процес праці та організацію виробництва для формування культури екологічної безпеки у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю доцільно імплементувати у їхню професійну підготовку елементи екологічного дизайну.

### **Список використаних джерел:**

1. Richard Plunz (ed.), Design and the Public Good: Selected Writings by Serge Chermayeff 1930 -1980, MIT 1982.
2. Панкина М.В. Принципы экологического дизайна / М. В. Панкина, С. В. Захарова // Современные проблемы науки и образования. – Вып. 1. – 2014. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/printsipy-ekologicheskogo-dizayna>. – Назва з екрану.